

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ: ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

ЛАБЕНКО Олександр ¹, САФОНИК Олександр ²

¹ Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0001-9192-9891>

e-mail: labenko.a@gmail.com

² Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0009-0003-0851-4276>

e-mail: osaf79@ukr.net

У статті вивчено проблеми фінансування бюджетних програм природоохоронних заходів в Україні. З'ясовано, що відповідно проблеми можуть виникати з різних причин, а саме: недостатність фінансування; нестабільність фінансування; низький рівень ефективності витрат; відсутність прозорості та обліку; низька залученість бізнесу та громадськості; відсутність системи стимулювання; неадекватна реакція на екологічні виклики; зміни в політичній сфері; нестабільність економічної ситуації; неефективне планування і прогнозування; корупційні ризики. Охарактеризовано капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за напрямками. Встановлено, що для вирішення цих проблем необхідно акцентувати увагу на удосконаленні бюджетного процесу, впровадженні ефективних механізмів контролю, підвищенні прозорості та відповідальності в управлінні фінансовими ресурсами.

Ключові слова: аналіз, бюджетні програми, держава, екосистеми, природні ресурси, природоохоронні заходи, фінансування.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-14>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасному світі важко переоцінити значення природоохоронних заходів, оскільки вони є ключовим елементом збереження навколишнього середовища та забезпечення стійкого розвитку. Незважаючи на труднощі, вирішення проблем фінансування природоохоронних заходів є важливим етапом для забезпечення екологічно стійкого майбутнього України та збереження біорізноманіття для наступних поколінь.

Україна, яка обдарована природними багатствами, визнає важливість впровадження ефективних природоохоронних заходів. Тому держава відіграє ключову роль у підтримці та розвитку природоохоронних заходів в Україні. По-перше, це виявляється у створенні та вдосконаленні законодавчої бази, спрямованої на захист природи. Уряд ухвалює нормативно-правові акти, які регулюють використання природних ресурсів, визначають зони екологічного значення та встановлюють відповідальність за їх порушення. По-друге, це проявляється у фінансовій підтримці природоохоронних проектів. Адже, держава виділяє кошти на реалізацію програм та ініціатив, спрямованих на збереження природи, що включає створення національних парків, реставрацію екосистем, проведення наукових досліджень щодо збереження видового різноманіття та інші заходи, спрямовані на стале використання природних ресурсів. По-третє, це підтримка освіти та інформування громадськості. Адже, держава активно сприяє розвитку екологічної освіти, проводить інформаційні кампанії та надає доступ до даних про стан природи. Відповідно такі заходи впливають на формування екологічно свідомого суспільства, яке долучається до природоохоронних ініціатив та взаємодіє з органами влади у здійсненні заходів з охорони природи.

Важливим є також міжнародне співробітництво в галузі природоохоронних заходів. Україна активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями для обміну досвідом та ресурсами у сфері екології та природоохоронних заходів. Загалом, розвиток та підтримка природоохоронних заходів в Україні визначається активною позицією держави, що включає створення сприятливого правового середовища, фінансову підтримку, освіту та співпрацю на міжнародному рівні. Тільки за умов такої комплексної підтримки можливе створення сталого та здорового середовища для майбутніх поколінь.

Виходячи з цього, науково-практичним завданням є всебічний і ґрунтовний аналіз державної підтримки природоохоронних заходів, а також вивчення проблем фінансування бюджетних програм.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Робоча група офіційних осіб із Європейського союзу, Міжнародного валютного фонду та Організації економічного співробітництва і розвитку опублікували спільну працю «Green Budgeting: Towards Common Principles», в якій наголошують, що бюджети є ключовим інструментом для кліматичних дій і переходу до «зеленого» бюджетування, яке означає використання інструментів формування бюджетної політики для досягнення кліматичних та екологічних цілей. Для запобігання екологічних загроз, уряди все частіше впроваджують або планують розгорнути «зелене» бюджетування, але ефективний результат від нього можна отримати коли: по-перше, воно включено у стратегічну структуру, що містить національний план і місію країни щодо клімату; по-друге, використовуються інструменти бюджетної політики, які сприяють прийняттю рішень на основі фактичних даних; по-третє, залучення інституційної структури з чітко визначеними обов'язками та графіком дій; по-четверте, використовується прозоре звітування і незалежний нагляд для забезпечення відкритості та звітності [1].

Під час оцінки стану державного фінансування охорони навколишнього природного середовища колективом науковців встановлено: по-перше, можливості сектору державного господарства з точки зору екологічних інвестицій зменшуються через недосконалість механізмів розподілу; по-друге, менше половини обсягу надходжень екологічного податку спрямовується на фінансування природоохоронної діяльності, але це мало сприяє вирішенню нагальних екологічних проблем і перешкоджає сталому розвитку країни [2, с. 106].

Ярошевич Н.Б. і Якимів А.І., досліджуючи екологічний податок як інструмент реалізації державної екологічної політики України, встановили, що незважаючи на зростання обсягів його надходжень майже в 2 рази, коштів зведеного бюджету є недостатньо (від 20 % до 50 %) для фінансування охорони навколишнього природного середовища. Вчені вважають, що при цьому встановлені ставки екологічного податку мало стимулюють суб'єктів господарювання на модернізацію свого виробництва [3].

Теодор Панайоту, досліджуючи зв'язок між економічним зростанням і якістю навколишнього середовища, акцентував увагу на функціонуючий напрямок макроекономічних моделей взаємодії між деградацією навколишнього середовища та економічним зростанням, в тому числі: моделі оптимального і ендегенного зростання та накладання поколінь [4, с. 20].

Чжан К. і Конг Д. досліджували реальний вплив реформи екологічної справедливості на екологічне врядування на рівні фірми. Вони довели, що екологічні суди значно збільшують екологічні інвестиції фірм, і цей зв'язок стійкий до різних специфікацій та альтернативних заходів. Також відбувається покращення рівня правосуддя та забезпечення захисту навколишнього середовища та пом'якшення втручання місцевої влади [5].

Ван П. вважає, що бюджетні витрати на охорону навколишнього середовища відіграють важливу роль у контролі, як за забрудненням навколишнього, так і охороною екологічного середовища. На думку дослідника, варто виявляти недоліки бюджетних витрат на охорону навколишнього середовища захисту за допомогою моделі аналізу охоплення даних (DEA) і регресії Tobit [6, с. 43].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на значну кількість публікацій, на наш погляд, залишаються недостатньо дослідженими проблемні питання, пов'язані із фінансуванням бюджетних програм розвитку та підтримки природоохоронних заходів з урахуванням сучасних умов.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є аналіз державної підтримки природоохоронних заходів, зокрема проблем фінансування бюджетних програм.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Україна, як країна з розмаїттям природних ландшафтів та унікальною біорізноманіттю, стикається з необхідністю ефективного забезпечення природоохоронних заходів для збереження та відновлення природних ресурсів. Україна, подібно багатьом іншим країнам має серйозні проблеми у фінансуванні програм природоохоронних заходів. Незважаючи на важливість екологічних ініціатив та заходів зі збереження природи, бюджети виділяють обмежені ресурси, що створює численні виклики для реалізації необхідних заходів.

Урядова підтримка природоохоронних заходів в Україні визначається не лише обсягом виділених коштів, але й ефективністю їх використання, системою стимулювання та структурою управління. Аналіз цих аспектів дозволяє визначити сильні та слабкі сторони та спрямовувати зусилля на досягнення більш ефективної природоохоронної політики в майбутньому.

Загалом, державна підтримка природоохоронних заходів в Україні визначається комплексом факторів, включаючи фінансову підтримку, ефективність витрат, взаємодію різних суб'єктів, та систему стимулювання. Подальший розвиток та оптимізація цих аспектів можуть сприяти збереженню природного середовища та створенню сталого екологічного розвитку в Україні.

Отже, проблеми фінансування бюджетних програм природоохоронних заходів в Україні є дуже складною темою, яка вимагає комплексного підходу. Відповідно проблеми фінансування бюджетних програм можуть виникати з різних причин, а саме: недостатність фінансування, нестабільність фінансування, низький рівень ефективності витрат, відсутність прозорості та обліку, низька залученість бізнесу та громадськості, відсутність системи стимулювання, неадекватна реакція на екологічні виклики, зміни в політичній сфері, нестабільність економічної ситуації, неефективне планування і прогнозування, корупційні ризики (рис. 1).

Проблеми фінансування бюджетних програм природоохоронних заходів в Україні	недостатність фінансування
	нестабільність фінансування
	низький рівень ефективності витрат
	відсутність прозорості та обліку
	низька залученість бізнесу та громадськості
	відсутність системи стимулювання
	неадекватна реакція на екологічні виклики
	зміни в політичній сфері
	нестабільність економічної ситуації
	неефективне планування і прогнозування
	корупційні ризики

Рис. 1. Проблемні питання щодо фінансування бюджетних програм природоохоронних заходів

Отже, однією з ключових проблем є недостатнє фінансування, яке часто відображається в обмеженій можливості виконання широкого спектру природоохоронних проєктів. Багато програм стикаються з відсутністю достатніх коштів для проведення наукових досліджень, відновлення та збереження екосистем, а також взяття під контроль руйнівних впливів промисловості та інші антропогенні фактори. Урядові бюджети мають обмежені ресурси, і, внаслідок цього, виділення на природоохоронні заходи може бути недостатнім для покриття широкого спектру потреб, таких як збереження природних територій, відновлення екосистем, та боротьба з забрудненням. Отже, невелика частка бюджету призначається на ці цільові заходи, що обмежує масштаб та ефективність природозахисних ініціатив. Відповідно низькі обсяги асигнувань можуть призвести до обмеження надання соціальних послуг та реалізації стратегічних проєктів.

Ще однією важливою проблемою є нестабільність фінансування. Зміни в економічних умовах, нестабільність політичного курсу, соціально-економічні труднощі та інші фактори негативно впливають на стабільність фінансування природоохоронних програм. Це створює невизначеність для організацій, що реалізують проєкти, і ускладнює планування на довгострокову перспективу. Зміни у фінансуванні можуть виникнути через реформи, зміни пріоритетів чи економічні труднощі, що ускладнює планування на довгострокову перспективу та послаблює контингентність програм.

Низька ефективність витрат, адже, навіть при наявності обмежених фінансових ресурсів, важливо забезпечити їхню ефективність. Недоцільне використання коштів, бюрократичні труднощі та корупція можуть призводити до неефективності природоохоронних програм. Недостатня ефективність використання коштів, тобто існуючі кошти можуть витратитись неефективно через бюрократичні перешкоди, корупцію або неспроможність оптимально використовувати ресурси для досягнення природоохоронних цілей.

Відсутність прозорості та обліку, тобто прозорість та обліковість у витратах коштів є ключовим аспектом ефективного фінансування. Якщо відсутня чіткість у витрачання бюджету на природоохоронні програми, це може породжувати недовіру та ускладнювати моніторинг результативності. Недостатня обліковість та контроль можуть призводити до недоцільного

використання коштів, що ускладнює ефективне ведення програм та досягнення планованих результатів.

Низька залученість бізнесу та громадськості. Тобто важливо залучати бізнес-структури та громадські організації до фінансування та участі у природоохоронних програмах. Недостатній рівень взаємодії з цими суб'єктами може обмежувати джерела фінансування та ресурси, які можуть бути внесені для підтримки природоохоронних ініціатив.

Відсутність системи стимулювання. Адже, бізнес та громадськість часто не залучаються до достатньої міри у фінансуванні природоохоронних програм. Недостатня стимуляція, така як податкові пільги або інші заохочення для участі, може обмежувати інтерес інших секторів у підтримці екологічних заходів.

Неадекватна реакція на екологічні виклики. Тобто деякі екологічні проблеми можуть залишатися недофінансованими через відсутність реалістичного реагування на екологічні виклики. Наприклад, забруднення повітря чи води може вимагати термінових заходів, але відсутність необхідного фінансування може гальмувати прийняття необхідних заходів.

Зміни в політичній сфері, зокрема зміни в уряді або політиках фінансування, можуть призвести до зменшення або збільшення фінансування для певних програм. Вцілому зміни у політичних приналежностях часто впливають на призначення бюджетних коштів. Перегляди бюджету або зміни пріоритетів нового уряду можуть впливати на фінансування окремих програм та проектів.

Нестабільність економічної ситуації, в тому числі економічні коливання можуть впливати на доступність фінансування через зменшення бюджетних коштів або збільшення потреб на соціальні програми. Економічні труднощі та нестабільність можуть впливати на розмір бюджетних асигнувань. Зміни в економіці можуть викликати зменшення фінансування для певних секторів та програм, що є проблемою для забезпечення сталого розвитку.

Недостатнє планування бюджету або недостатня увага до довгострокових наслідків можуть призвести до проблем з фінансуванням. Щоб подолати ці проблеми, можна розглянути оптимізацію витрат, вдосконалення систем управління бюджетом, посилення контролю за витратами та ретельне планування на майбутнє.

Корупційні ризики, тобто прозоре та ефективне розподілення коштів є важливою умовою для успішного фінансування бюджетних програм. Проте, проблеми з корупцією можуть призвести до недостачі ресурсів та невірному використанні фінансів, що шкодить якості програм.

Для подолання цих проблем важливо:

- розглядати впровадження ефективних механізмів фінансування;
- підвищувати прозорість у використанні коштів;
- стимулювати участь різних суб'єктів у природоохоронних програмах;
- забезпечувати стабільні та адекватні виділення коштів для вирішення екологічних завдань;
- підвищувати прозорість та облік витрат;
- стимулювати участь різних суб'єктів;
- посилювати контроль за використанням коштів;
- зосередитись на підвищенні ефективності витрат та забезпеченні прозорості в управлінні фінансами;
- впроваджувати новітні технології у сфері природоохорони;
- створювати ефективні механізми контролю з метою оптимізації використання ресурсів.

Отже, для вирішення цих та інших проблем необхідно вживати комплексних заходів. Важливо розширити співпрацю між урядовими органами, бізнесом та громадськістю для спільного знаходження інноваційних рішень та додаткових джерел фінансування. Також можливе залучення іноземних інвестицій, міжнародних фінансових ресурсів та грантів для підтримки природоохоронних ініціатив в Україні.

Отже, аналізуючи державну підтримку природоохоронних ініціатив, можна виокремити кілька ключових аспектів:

- по-перше, важливо звернутися до фінансової підтримки. Державні бюджети виділяються для реалізації природоохоронних заходів, таких як збереження природних заповідників, відновлення екосистем, та впровадження ініціатив для зменшення негативного впливу антропогенних чинників. Однак, не завжди обсяг фінансування вистачає для вирішення всіх завдань, що виникають у сфері природоохорони;

– по-друге, ефективність витрат та система контролю за використанням виділених коштів є важливими аспектами аналізу. Наразі спостерігаються випадки недоцільного використання бюджетних коштів та нестабільності у фінансовому управлінні, що ускладнює досягнення планованих цілей та ефективне ведення природоохоронних програм;

– по-третє, важливо враховувати систему стимулювання для підтримки природоохоронних ініціатив. Наприклад, винагородження за досягнення певних природоохоронних цілей, податкові пільги для екологічно чистих підприємств, чи інші механізми, які можуть мотивувати бізнес і громадянське суспільство активно долучатися до захисту природи.

Зрештою, структурна організація системи підтримки також впливає на ефективність природоохоронних заходів. Забезпечення координації між різними рівнями влади, впровадження інноваційних методів управління та залучення різних зацікавлених сторін може підсилити природоохоронні програми.

Проаналізовано показники обсягів капітальних інвестицій на охорону НПС за такими напрямками: охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату; очищення зворотних вод; поводження з відходами; захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод; зниження шумового і вібраційного впливу; збереження біорізноманіття і середовища існування; радіаційна безпека; науково-дослідні роботи природо-охоронного спрямування; інші напрями природоохоронної діяльності [7, с. 124]. Так, аналіз свідчить про те, що у 2022 році порівняно з 2017 роком було витрачено більше ніж в 2 рази на: 1) охорону атмосферного повітря і попередження змін клімату, 2) захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод; 3) збереження біорізноманіття і середовища існування. Також варто зазначити, що в 2022 році порівняно з 2017 роком більше витрачено на очищення зворотних вод на 24 % і поводження з відходами на 18 %. Загальні обсяги капітальних інвестицій на охорону НПС за напрямками в 2022 році порівняно з 2017 роком були більші лише на 20 % [7, с. 124].

Отже, в Україні фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища:

– по-перше, здійснюється згідно державних цільових програм за рахунок Державного бюджету відповідно до планів природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів і кошторисів, що затверджуються головними розпорядниками бюджетних коштів в установленому чинним законодавством порядку, а також місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та ін.;

– по-друге, динаміка витрат на природоохоронні заходи досить нестійка й залежить від джерела фінансування;

– по-третє, має вигляд капітальних інвестицій та поточних витрат;

– по-четверте, можуть бути й інші державні фінансові фонди (районні, міст районного підпорядкування, селищні, сільські та об'єднаних територіальних громад), які можуть фінансували природоохоронні видатки у межах 2 – 3 % [8].

Документом, який визначив нові орієнтири у розвитку людства, стала глобальна стратегія «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» [9], яка була схвалена у 2015 році на Саміті ООН. У цій стратегії визначено нові амбіційні 17 Цілей сталого розвитку і 169 завдань, які відносяться до економічної, соціальної та екологічної сфер життя. Цілі сталого розвитку були адаптовані для України на період 2015 – 2030 рр. [7].

Одночасно професійна асоціація екологів України наголошує на надважливості реформи сфери екологічних фінансів і пропонує консолідовану зі стейкхолдерами концепцію реформування [10]. Сучасний екологічний стан України вважається критичним. Основною причиною такого критичного стану довкілля, як уже зазначалось, є недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, нецільове використання коштів екологічного податку та рентних платежів державного та місцевих бюджетів, фінансування таких заходів за залишковим принципом, невідповідністю чинного бюджетного законодавства України діючим нормам Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» щодо обов'язкового формування спеціального фонду за рахунок частини надходжень від екологічного податку [10].

Бюджетний кодекс України передбачає, що до загального фонду Державного бюджету України надходить розмір екологічного податку: 100 % за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення; 45 % за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти, за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини та за викиди в

атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю) [10].

До спеціального фонду Державного бюджету України надходить 100 % екологічного податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії термін.

До спеціальних фондів місцевих бюджетів надходить 55 % екологічного податку за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти, за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, окрім розміщення окремих видів відходів: вторинної сировини, викиди в повітря атмосфери забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в повітря атмосфери двоокису вуглецю).

До сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, з них надходить 25 % екологічного податку. На фінансування природоохоронних заходів спрямовується тільки 100 % податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії термін. Проте обсягів цих надходжень не достатньо для вирішення екологічних проблем.

Також обсяги надходжень екологічного податку значно перевищує витрати бюджету на цільові природоохоронні заходи, що має характер неефективного та нецільового використання екологічного податку, а тому є порушенням Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Промислові підприємства недостатньо модернізується з екологічної точки зору через неефективну підтримку держави для внутрішніх суб'єктів господарювання, що призводить до великих викидів парникових газів та високої витрати енергії та ресурсів. Відсутність спеціальних інвестиційних фондів для екологічної модернізації підприємств ускладнює цей процес.

Закон України «Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначає необхідність екологічної модернізації підприємств як пріоритетний напрямок [11].

Однак спрямування значної частини екологічного податку на компенсацію витрат на модернізацію, яка здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств, а не з сум податку, що сплачуються до бюджету, викликає обговорення. Ця практика не завжди відповідає принципу «забруднювач-платить», який є основою міжнародного екологічного права. Повернення сум екологічного податку забруднювачам може призвести до зменшення доходів державного та місцевих бюджетів, тому важливо розробити механізм надання додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам для компенсації втрат доходів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, для вирішення цих проблем необхідно акцентувати увагу на удосконаленні бюджетного процесу, впровадженні ефективних механізмів контролю, а також підвищенні прозорості та відповідальності в управлінні фінансовими ресурсами. Спільна робота уряду, громадськості та міжнародних партнерів може сприяти подоланню цих труднощів і забезпеченню сталих фінансових умов для розвитку України.

Варто відзначити, що фінансова підтримка є визначальним фактором у реалізації природоохоронних програм. Українські урядові бюджети виділяють кошти для здійснення заходів зі збереження природи, створення заповідників, та впровадження програм з екологічної безпеки. Проте, важливо звертати увагу на достатність цих коштів та їхню ефективність в досягненні природоохоронних цілей. Ключовими аспектами управління природоохоронними коштами залишаються прозорість та ефективність витрат. Недостатня обліковість та відсутність механізмів контролю можуть призводити до недоцільного використання бюджетних ресурсів та порушення природоохоронних стандартів. Також важливо визначати ступінь взаємодії між державними органами, громадськістю та бізнесом у сфері природоохоронних заходів. Співпраця між різними суб'єктами може підвищити ефективність програм, розширити ресурсну базу та забезпечити більший вплив на сталість навколишнього середовища. Важливу роль грає система стимулювання та підтримки ініціатив у сфері природоохорони, зокрема впровадження фінансових заохочень для екологічно чистих технологій, податкових пільг для підприємств, що використовують екологічно

безпечні методи, та інші інструменти можуть стимулювати підприємства до активного участі у природоохоронних заходах.

Подальшими науковими розвідками стане дослідження механізмів управління бюджетними фінансовими ресурсами, що виділяються на природоохоронну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Green Budgeting: Towards Common Principles. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. 42 s. URL: https://ec.europa.eu/info/publications/economic-and-financial-affairs-publications_en.
2. Yaroshevych N., Stybel V., Gutyj B., Hrymak O., Kushnir L., Kalaitan T., Kondrat I. Analysis of state of public financing of environmental protection. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. № 6 (13 / 114). Pp. 106 – 119.
3. Ярошевич Н.Б., Якимів А.І. Екологічний податок як інструмент реалізації державної екологічної політики. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-45>.
4. Panayotou T. Economic Growth and the environment. *CID Working Paper*. №. 56. *Harvard University. Environment and Development Paper*. № 4. 2000. 118 s. URL: <https://www.hks.harvard.edu/centers/cid/publications/faculty-working-papers/economic-growth-and-environment>.
5. Zhang Q., Yu Z., Kong D. The real effect of legal institutions: Environmental courts and firm environmental protection expenditure. *Journal of Environmental Economics and Management*. 2019. vol. 98(C). URL: <https://ideas.repec.org/a/eee/jeeman/v98y2019ics0095069618303693.html>.
6. Wang P. Analysis of the Efficiency of Public Environmental Expenditure Based on Data Envelopment Analysis (DEA) – Tobit Model: Evidence from Central China. *Nature Environment and Pollution Technology*. 2018. № 17 (1). Pp. 43 – 48.
7. Статистичний збірник «Довкілля України за 2022 рік» / Державна служба статистики України; за ред. О. Прокопенко. К., 2023. 142 с.
8. Конєва І. І. Державна фінансова підтримка природоохоронної діяльності в Україні. *Регіональна економіка та управління*. 2020. № 1 (27). С. 119-123.
9. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/Agenda2030_UA.pdf.
10. Реформування сфери екологічних фінансів: концепція від Професійної асоціації екологів України. 13.10.2020 р. URL: <https://ecolog-ua.com/news/reformuvannya-sfery-ekologichnyh-finansiv-koncepciya-vid-profesinyoi-asociaciyi-ekologiv>.
11. Закон України «Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» / Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.

REFERENCES:

1. Green Budgeting: Towards Common Principles. Luxembourg: Publications Office of the European Union (2021). 42 s. URL: https://ec.europa.eu/info/publications/economic-and-financial-affairs-publications_en.
2. Yaroshevych N., Stybel V., Gutyj B., Hrymak O., Kushnir L., Kalaitan T., Kondrat I. (2021) Analysis of state of public financing of environmental protection. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. № 6 (13 / 114). Pp. 106 – 119.
3. Yaroshevych N.B., Yakymiv A.I. (2022) Ekologichnyi podatok yak instrument realizatsii derzhavnoi ekologichnoi polityky. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-45>.
4. Panayotou T. (2000) Economic Growth and the environment. *CID Working Paper*. №. 56. *Harvard University. Environment and Development Paper*. № 4. 118 s. URL: <https://www.hks.harvard.edu/centers/cid/publications/faculty-working-papers/economic-growth-and-environment>.
5. Zhang Q., Yu Z., Kong D. (2019) The real effect of legal institutions: Environmental courts and firm environmental protection expenditure. *Journal of Environmental Economics and Management*. vol. 98(C). URL: <https://ideas.repec.org/a/eee/jeeman/v98y2019ics0095069618303693.html>.
6. Wang P. (2018) Analysis of the Efficiency of Public Environmental Expenditure Based on Data Envelopment Analysis (DEA) – Tobit Model: Evidence from Central China. *Nature Environment and Pollution Technology*. № 17 (1). Pp. 43 – 48.
7. Statystychnyi zbirnyk «Dovkillia Ukrainy za 2022 rik» (2023) / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy; za red. O. Prokopenko. K., 2023. 142 s.
8. Konyeva, I. I. (2020), "State financial support of environmental activities in Ukraine". *Regional'na ekonomika ta upravlinnya*, vol. 1 (27), pp. 119-123. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development, available at: https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/Agenda2030_UA.pdf. Association of Environmentalists of Ukraine (2022), "Reforming the field of environmental finance: a concept from the Professional", available at: <https://ecolog-ua.com/news/reformuvannya-sfery-ekologichnyh-finansiv-koncepciya-vid-profesinyoi-asociaciyi-ekologiv>.
11. Zakon Ukrainy «Osnovni zasady (strategiiu) derzhavnoi ekologichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku» (2019). № 16. St. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.

ANALYSIS OF STATE SUPPORT OF NATURE PROTECTION MEASURES: PROBLEMS OF
FINANCING BUDGET PROGRAMS

LABENKO Oleksandr, SAFONUK Oleksandr
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The article delves into the intricacies surrounding financing environmental protection programs within Ukraine's budget framework. It identifies several problems that can arise, including: 1) the limited allocation of funds for environmental programs is impeding progress; 2) funding fluctuations causing unpredictability in project planning and execution; 3) the cost-effectiveness of environmental programs is often hindered by inappropriate allocation of funds, bureaucratic obstacles, and corruption, leading to low efficiency; 4) lack of transparency and proper financial accounting leads to trust issues and difficulties in monitoring performance; 5) the limited engagement of businesses and the public in environmental programs underscores the critical need for active participation from business entities and NGOs in financing and executing these projects; 6) absence of an incentive system, such as tax benefits or other incentives for participation, limiting interest from other sectors in supporting environmental measures; 7) the inadequate response to environmental challenges results in certain environmental issues persisting due to underfunding, primarily caused by the absence of a practical approach to addressing these challenges; 8) funding for specific programs may be reduced or increased due to political developments, such as changes in government or funding policies; 9) unpredictable economic climate affecting fund availability due to budget reductions or increased demand for social programs; 10) ineffective planning and forecasting; 11) risks associated with corruption. The article also details capital investments in environmental protection across various areas. To solve these problems, it is essential to prioritise three actions: enhancing the budget process, implementing efficient control mechanisms, and improving transparency and accountability in managing financial resources.

Keywords: analysis, budget programs, state, ecosystems, natural resources, environmental protection measures, financing.